

Verslag Staat van de Economie

Paneldiscussie met Ben Noteboom, CEO Randstad, Thecla Bodewes, CEO Scheepswerf de Kaap en Arnoud Boot, Hoogleraar UvA.

Noteboom trapt af met een schets van ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Zijn bedrijf Randstad is in meer dan 40 landen actief en daardoor heeft hij goed zicht op de ontwikkelingen in de internationale arbeidsmarkt en daarmee ook in de conjunctuur. Volgens Noteboom verlopen conjunctuurecycli meestal vanuit een vast patroon verlopen met vertraging in de vraag naar arbeid in het zuiden van de Verenigde Staten waarna het overslaat naar Europa. Dit vaste patroon is nu echter anders door de crisis in de eurozone. Vooral in Noord-Europa trekt de arbeidsmarkt in de professionele dienstverlening nu minder aan dan normaal. In de Verenigde Staten is het beeld juist positiever, daar is over de hele breedte een verbetering te zien van de vraag naar arbeid. De risico's voor de Nederlandse economie moeten volgens hem dan ook met name gezocht worden in de eurocrisis. Met een steeds krappere wordende arbeidsmarkt ligt er met name een uitdaging voor wat betreft de werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Bodewes schetst het economisch beeld vanuit haar sector, de topsector water. Een sterke sector met kennis en producten voor groeimarkten maar op dit moment wel een moeilijke markt. Kansen liggen volgens haar bij uitstek in de opkomende markten. Daar voegt Bodewes aan toe dat goede ondernemers ook in tijden van recessie die markten weten te vinden waar geld te verdienen is. Samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven kan hier een belangrijke rol in spelen. Zo kan er samen gekeken worden naar het verminderen van onnodige regeldruk en kan de overheid helpen door gericht te stimuleren met innovatiegelden en door niet te bezuinigen op versterking van de infrastructuur.

Econoom Boot geeft zijn visie op de cijfers van het CBS, die volgens hem geen verrassing zijn. Met name de daling van de consumentenbestedingen valt op. Dit heeft volgens Boot te maken met het zeer lage consumentenvertrouwen. Gevraagd naar de belangrijkste oorzaken voor het lage vertrouwen noemt hij naast de eurocrisis de vastgoedmarkt en de pensioenen. Consumenten voelen zich onzeker over hun pensioen en de waarde van huis. De overheid kan een belangrijke rol spelen in het herstellen van het vertrouwen door duidelijke keuzes te maken. Wel vraagt hij zich af of de politiek voldoende urgentie voelt om keuzes te maken.

Verder waarschuwde Boot voor de illusie van maakbaarheid. Het zijn de ondernemers die de mogelijkheden voor groei moeten vinden en niet de overheid. Je helpt daarbij bedrijven beter door oplossingen te bieden voor de momenteel moeilijk functionerende kapitaalmarkt dan door innovatiesubsidies te verstrekken. Het grootste risico voor de Nederlandse economie zit volgens Boot in de combinatie van een nog steeds fragiel bankwezen en een instabiele vastgoedmarkt. De kansen liggen aan de andere kant in het enthousiasme van mensen. Specifiek roept hij op tot meer aandacht voor ondernemerschap in het onderwijs.

Discussie met de zaal

Aan de hand van een tweetal stellingen wordt levendig gedebatteerd waarbij onder andere Jeroen van der Veer, Agnes Jongerius en Hans Biesheuvel het woord namen.

Het belang van innovatie in een recessie staat centraal bij de eerste stelling. Aangetekend wordt dat goede ondernemers altijd op zoek zijn naar nieuwe kansen. Maar zeker als het slecht gaat met je bedrijf, zul je iets moeten gaan veranderen om weer groei te vinden. Het huidige topsectorenbeleid van het kabinet speelt een belangrijke rol in het creëren van innovatie. Innovatieve MKB-ers zijn een drijvende kracht achter vernieuwing, ondernemers die zich zelfs bij de grote economische krimp in 2009 weerbaar toonden en door gingen met investeren. Een ander belangrijk aspect dat genoemd werd is sociale innovatie. Juist ook in tijden van recessie moet je investeren in je mensen. Ook het belang van onderwijs werd hierbij benadrukt. Om weer groei te creëren moeten we gezamenlijk optrekken en bruggen slaan naar nieuwe groepen als jongeren en allochtonen.

Het tweede deel van de discussie gaat in op de vraag hoe Nederland er met het oog op de toekomst – tegen de achtergrond van de huidige recessie – economisch voorstaat. Zijn onze fundamenten goed? In hoeverre is er actie nodig om te zorgen dat we ook in de toekomst kunnen blijven groeien? De fundamenten worden algemeen als goed beoordeeld, maar er wordt ook gesuggereerd dat de Scandinavische landen hun zaken beter voor elkaar hebben, om maar niet te spreken van China. Tevens wordt een tekort aan goed geschoold technisch personeel geconstateerd. Er is consensus dat we niet stil kunnen blijven zitten. Om de goede positie van de Nederlandse economie vast te houden en te kunnen inspringen op de groeimogelijkheden die er zijn moet er worden geïnvesteerd in kennis van mensen en bedrijven..